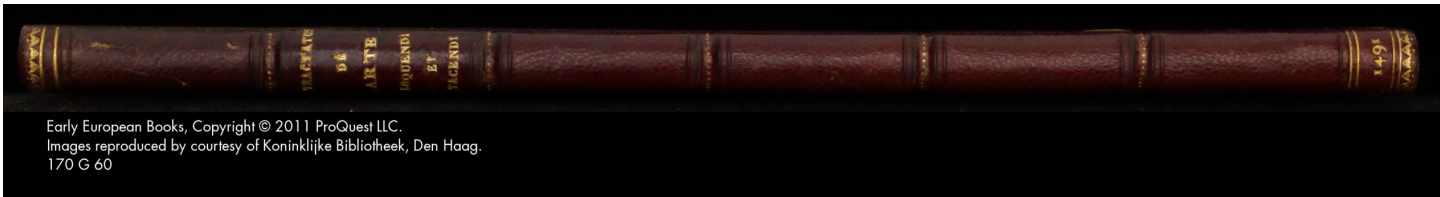

170

G

60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 60

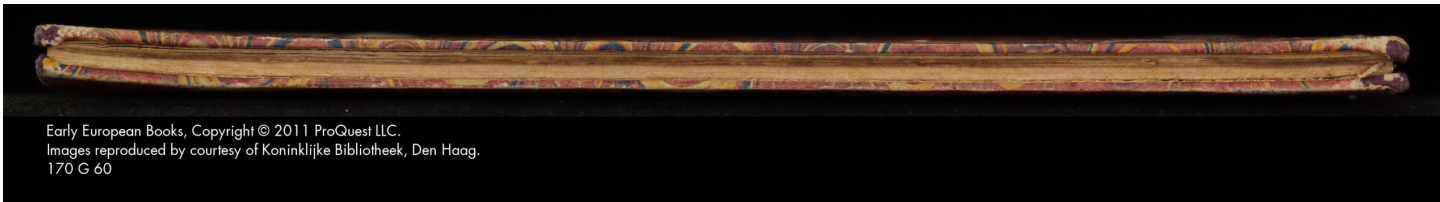

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 60

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
170 G 60

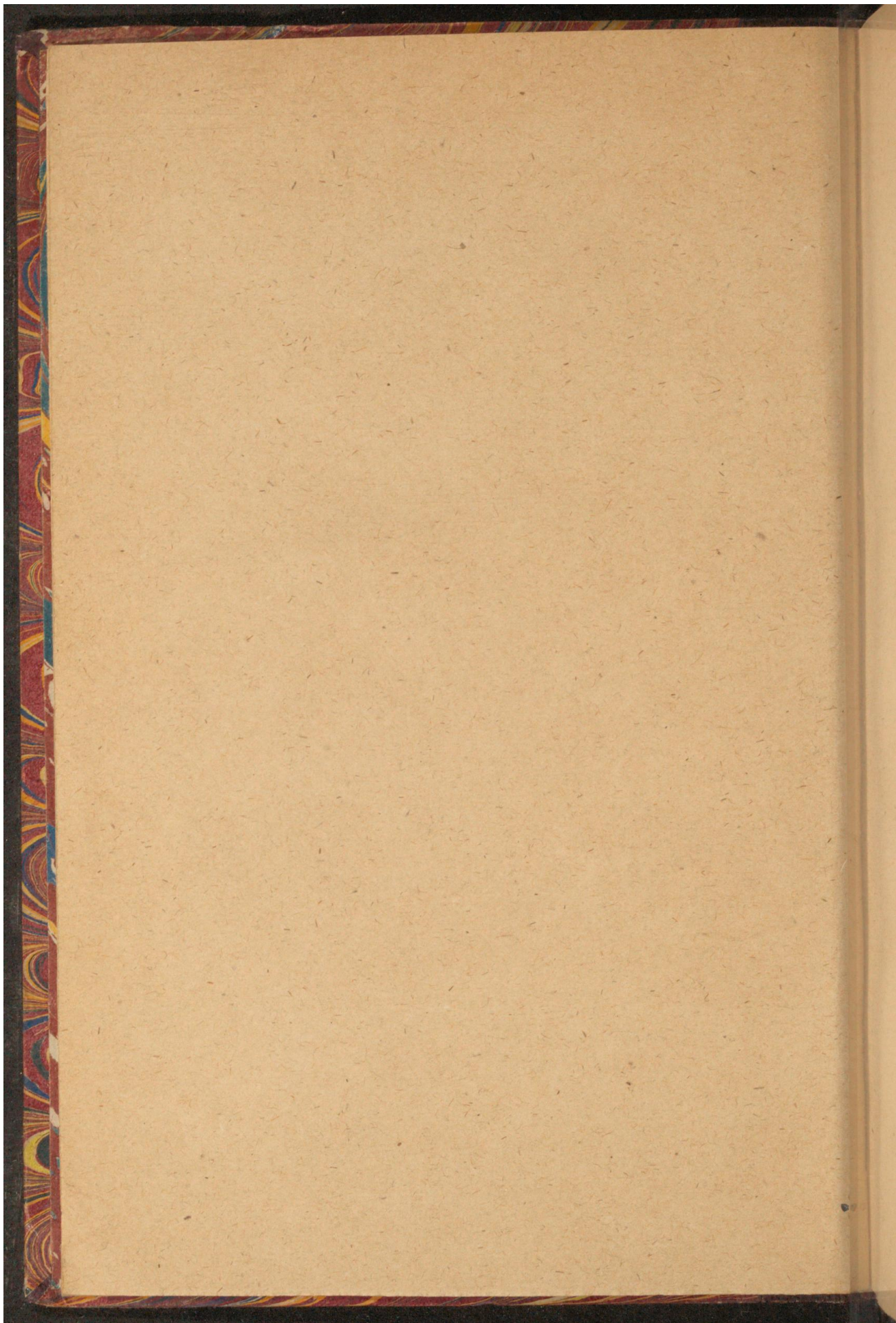
1280/
4
A/464.

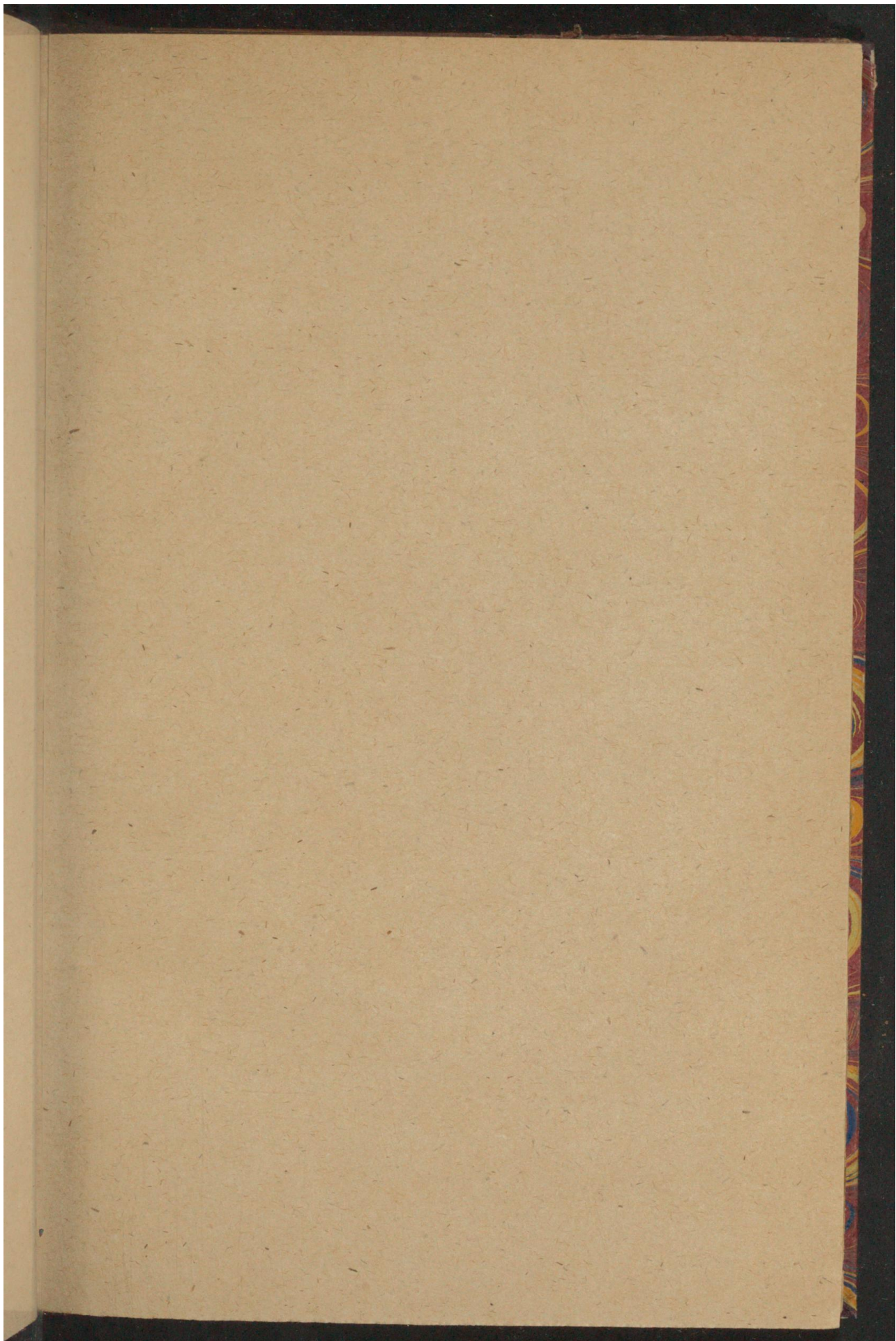
170
g. 60. ~~70~~

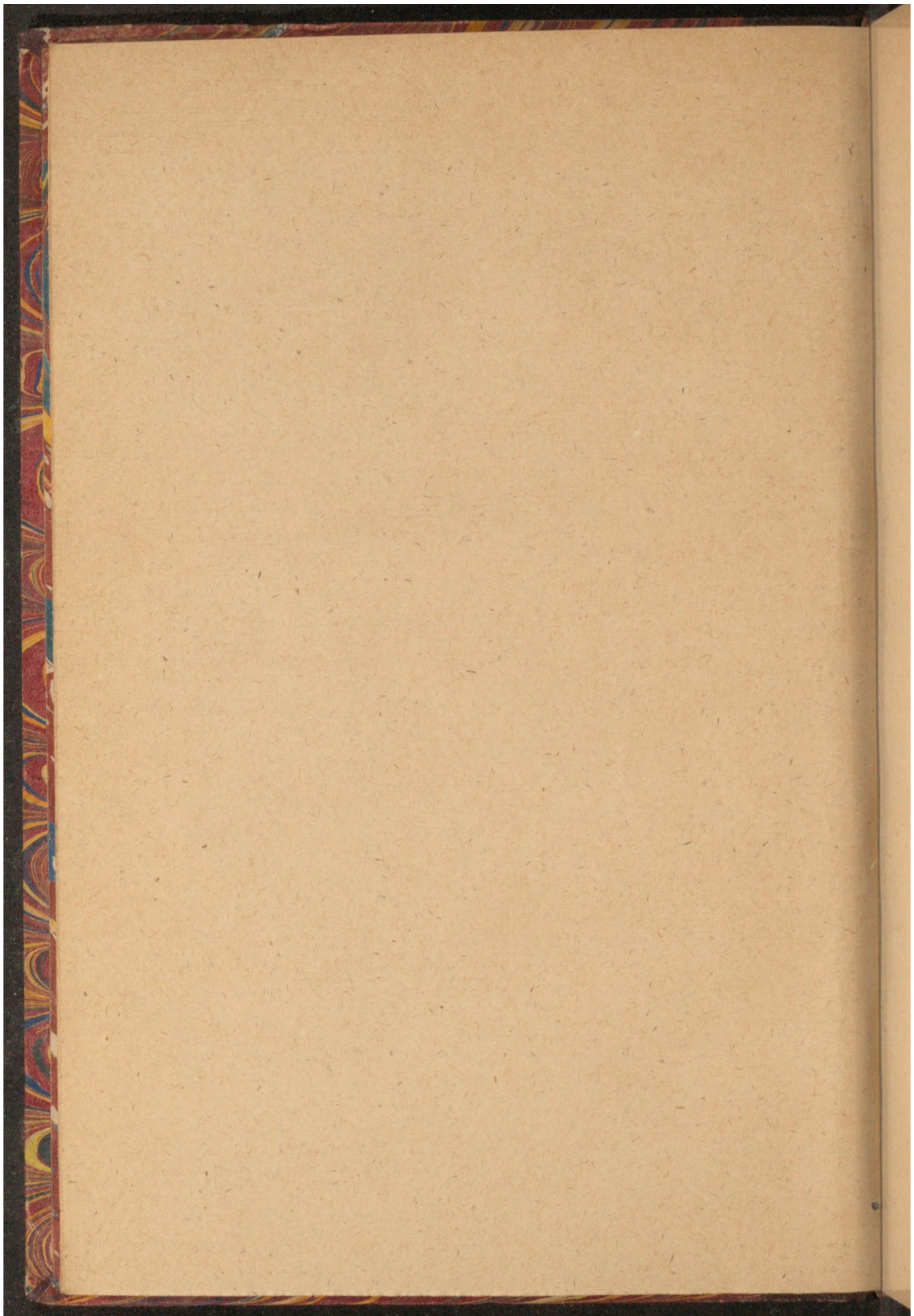
3W. 555

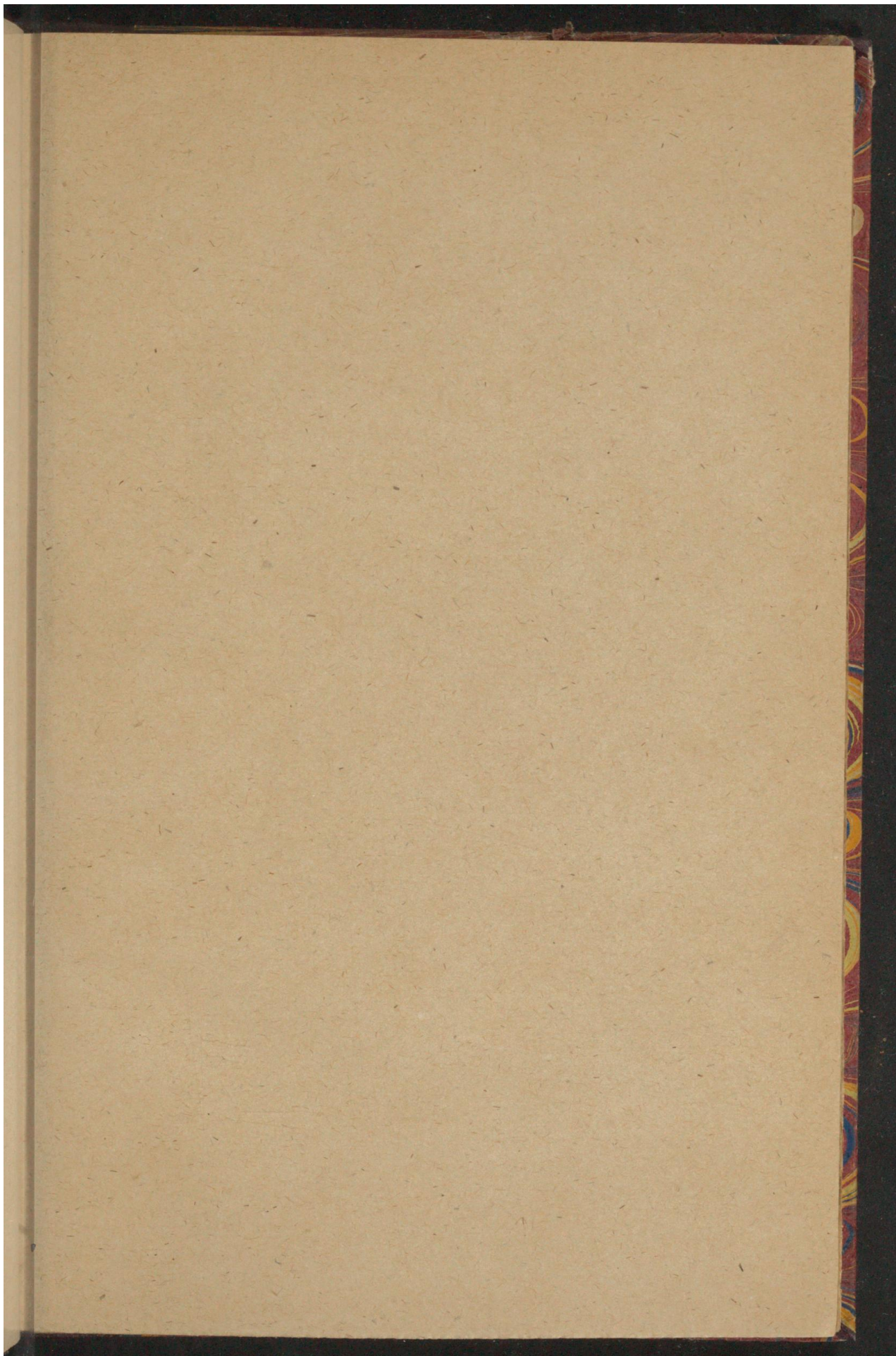
CA. 67a (II)

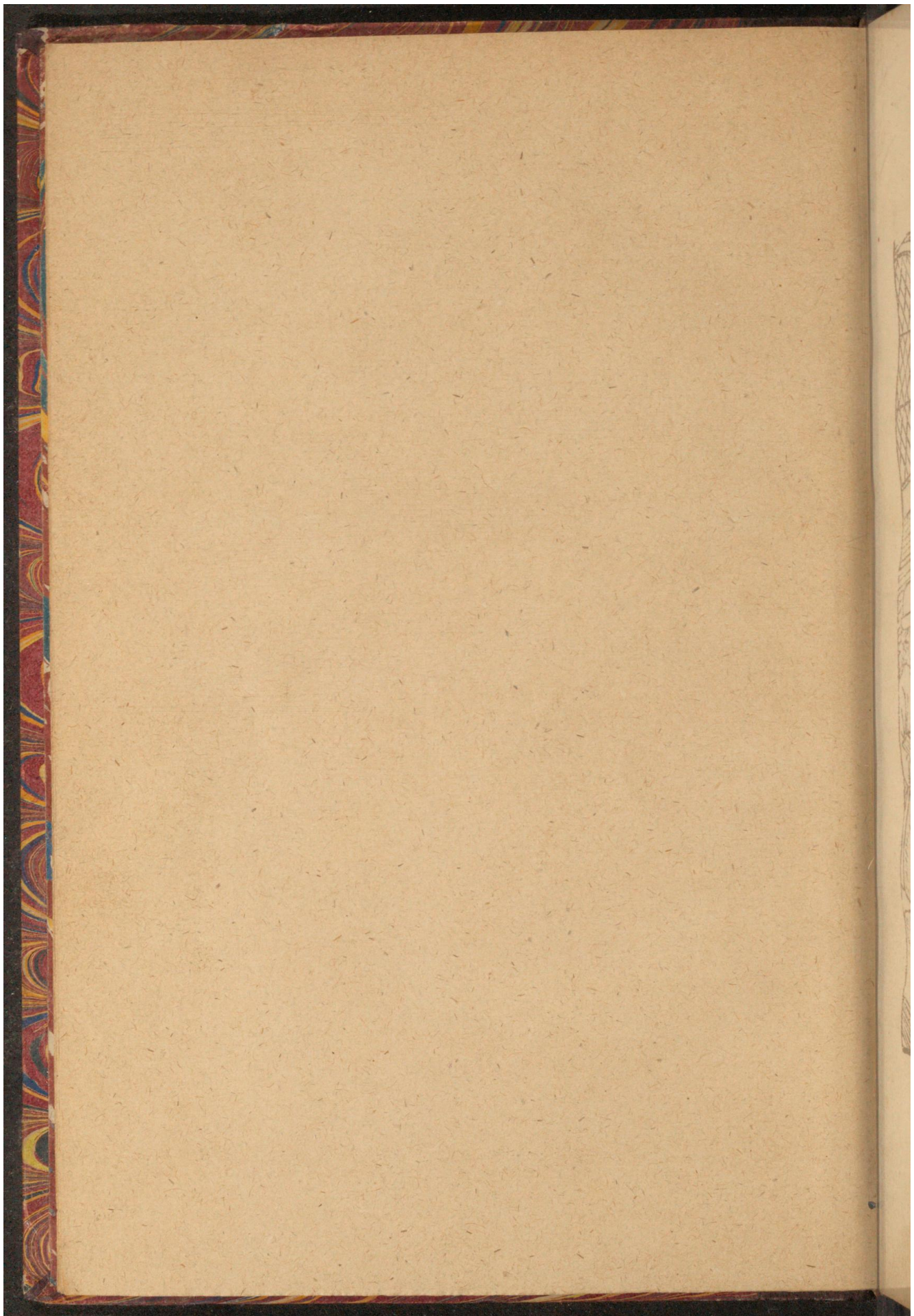
CA 67^a - (II, III)

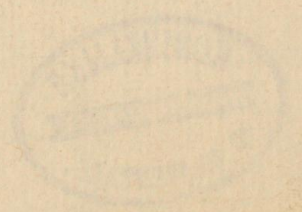

Tractatus de arte loquendi et tacendi

JOHANNES DE WITTE
1570

JOHANNES DE WITTE
1570

Compēdiolus tractatus de arte loquendi & tacendi multum utilis.

Uoniā in dicēdo multi errāt nec ē aliq̄s q̄ linguā suā ad plenū valeat domare. btō Jacobo h̄ testāte q̄ dixit. Natura bestiaz & serpētū volucz & ceterorū domat̄ a natura huāna. s̄ linguā suā nemo domare p̄t̄. **I**ō ego albertan⁹ breuē doctrinā sup̄ dicēdo atq; tacēdo vno h̄siculo p̄prehēsam tibi filio meo Stephano tradere curavi. h̄siculo⁹ hic ē. **Q**uid q̄d. cui. dicas. cur. quō. q̄n. requiras. **E**lex qz hec v̄ba in h̄ h̄siculo p̄phēsa pōderosa sunt & gn̄alia et gn̄alitas parit obscuritatē vt digest⁹ d̄ in. fisci. l. ita fidere. **I**ō illa exponere ac p̄ modulo mee scie. licz n̄ ad plenū p̄posui dilucidare. **T**u igit̄ fili charissime cū loq; desideras a temetip̄o icipe debes ad exēplū galli q̄ anq; cātet ter se cū alis p̄cutit ī p̄cipio. **I**taq; anq; sp̄s ad os tuū v̄ba p̄ducatur teip̄m & oīa v̄ba in hoc h̄siculo posita req̄ras. dico tibi vt nō solū q̄ras a teip̄o. s̄ requiras. i. itez queras. nā ist̄ d̄ reiteratōem denotat. vt dicas req̄ras id ē itez q̄ras. sicut em̄ repetere d̄ q̄s. hoc ē itez petere. ita req̄rere dicit̄ quis. id est itez querere

Quis es qui loqueris habz quinq; pūcta.

Primū punctum est.

Tu requires in animo tuo quis es. qui loqui vel vtz ist̄ d̄ dicit̄ ad te ptineat v̄l nō. Si nō. illi dicto te immiscere non debes. sicut em̄ p̄leges. **C**ulpa est immiscere rei ad se nō ptinētī. vt d̄ regula Juris. ita culpa est loqui ist̄ d̄ q̄d a se nō ptineat. **U**n̄ Salomon in p̄uerb. dixit. Sicut qui app̄hendit aurib⁹ canem. ita qui trāsit. & impatiēs p̄miscet̄ alteri⁹ rixē. **E**t iesus filius sydrac dixit. De ea re que te nō molestat ne certaueris. **U**n̄ quidam **Q**uod te nō tangit h̄ te nullaten⁹ angit. **Q**ueres tibi summo p̄pere notāda ē qm̄ si de reb⁹ ad te nō ptinētib⁹ m̄ime curaueris magnā cordis & animi trāq̄llitatē tibi p̄pabis. qd̄ egregie dicit̄ me trista q̄dā. **P**acificat multū de paucis sumere cultū.

Secundū punctū est.

Requiras teip̄sum a teip̄sa an aliqua perturbatione animi captus sis. scilicet ira odio v̄l inuidia. aut sis ab animi passio

a iij

mbus alienus. Nam si turbatus animus tu⁹ fuerit a loquen-
do abstinere debes. et motus animi turbatos cohibebis. **Alit em̄**
Tullius. Virtus est cohibere motus animi turbatos ac appe-
titus obediens efficere rationi. Et ideo tacere debet iratus. qz
vt ait Seneca. **Irat⁹** nihil nisi crimina loquitur. **Quare dixit**
Cato. **Irat⁹** de re incerta cōtendere noli. Ira impedit animum ne
possit cernere verum. Et al⁹ dixit. **Lex** videt iratū. irat⁹ nō vi-
det illā. **Et n̄** et **Quidius** dixit. **Et** hinc animū iramqz tuam qui
cetera vincis. **Inde** et **Tulli⁹** dixit. **Ira** pcul absit cum qua nil
recte fieri nihil p̄siderari potest. **Que** in aliqua pturbatione fi-
unt ea nec cōstanter fieri possunt nec ab his qui adsunt appro-
bati. **Uides** ergo quāta mala faciunt in homīe passiones iste.
ira. odiū. inuidia. amor. tristitia. libido. **Alit em̄** **Salust⁹.** **Q̄s**
hoīes qui de rebus dubijs cōsultant. ab odio amicitia ira atqz
misericordia vacuos esse decet. **Qm̄** non facile anim⁹ verum p-
uidet. vbi hec officiant. **Quare** anim⁹ his passionib⁹ turbatus
non verū videt. qz sunt morbi animi ipm̄ excecātes. quod egre-
gie testat. **Petrus alphonsius** dicens. **Natura** hoc habet hu-
mana. vt animo quoqz perturbato in vero falsoqz discernēdo
discretionis careat oculo. **Et** si de irato atqz iracundo scire
volueris. lege in libro quem cōposui de amore et dilectione dei et
aliarum rerum et de forma vite. **In** titulo de amicitia iracundi
hominis vitanda. **Etiam** certe cauere debes ne voluntas dicen-
di intantuz semoueat atqz adqz ad dicendum inducat qz appeti-
tus tuus rationi nō consentiat. **Alit em̄** **Salomō.** **Sicut** vrbs
patens et sine murozū ambitu. ita vir qui nō potest cohibere
spiritum suum in loquendo. **Inde** etiam dicit consuevit. **Tacere**
qui nescit loqui nescit. **Nescit** ergo stultus loqui. quia tacere ne-
scit. **Nam** et quidam sapiens interrogat⁹ cur tantū taceret an-
qz stultus esset. **Respondit.** **Stultus** tacere nō potest. **Alibi.**
Salomon dixit. **Aurum** tuum et argentum tuum consta. et v-
bis facite stateram et impone ori tuo frenos rectos. et attēde ne
forte labaris in lingua. et sit casus tuus insanabilis in morte.
Et iterum idem ait. **Qui** custodit os suum. custodit animam
suam. **Qui** autem inconsideratus est ad loquendum sentiet
mala. **Et** etiam **Cato** dixit. **Virtutem** primam esse puto com-
pescere linguā. **Proxim⁹** ille deo q̄ scit rōne tacere

Tertium punctū est

Requeras teipm & teipō in animo tuo recogites. q̄s es qui aliū reprehendere vis & alijs dicere vlt̄ vtz de sili dicto vlt̄ scō valeas reprehēdi. Nā dixit beat⁹ Paul⁹ i eplā ad roma Inexcusabilis es o hō q̄ iudicas. nā teipm p̄dēnes si eadē agis q̄ iudicas. Et in eadē eplā subdit. q̄ ergo aliū doces teipm n̄ doces. q̄ p̄dicās nō furādū furaris. Qui dicis nō mechādū mecharis. q̄ abomiariis ydola sacrilegiū facis deū inhonoras. Et Cato dixit. Que culpa pare soles ea tu ne feceris ip̄e. Turpe ē doctōri cū culpa redarguere ip̄m. Nā bñ dicere & male opari nihil aliud est q̄ se ppria voce dānare. vt Aug⁹. ait. Et alibi idē Cato ait. Alter⁹ dēm vlt̄ factū ne carpsieris vnq̄. Exēplo sili. Nā te derideat alē. vñ Gregorius ait. Qui q̄n docet & male viuūt. q̄lī dānari d̄z diu iſtituit. P̄rius q̄ igit̄ aliū culpes a vicijis sili bñ inocēs eē cures. q̄ idē gregorius p̄firmavit dicēs. q̄ aliū arguit de pctis. a pctis d̄z eē alien⁹. Exēplo xpi q̄ mulierē in adulterio dephēsa absoluit & liberauit a pessimis iudeis q̄ accusabāt & iudicabāt peccatricē. cū ip̄met scelerosissimū foret. Terreant̄ hic iudices fornicarij adulteri auari iūsti. tā spūales q̄ seculares. De qb⁹ sic dixit. Salo. Iudiciū durissimū fiet his q̄ p̄sunt. Et sequit̄ qm̄ potentes potēter tormenta patiuntur

Quartū punctum est

Requeras a teipō q̄s es q̄ dicere velis vtrum bñ docet̄ vlt̄ idocet̄. Et iā q̄d dicere vel bñ sapias altoqn̄ bñ dicere non valeres. Nā q̄dā sapiēs interrogat̄ quō optie possit dicere r̄ndit. Si t̄m̄ mō dixeris q̄d bñ scieris. Et iesus sydrac. Si ē tibi intellect⁹. responde primo tuo. sin autē sit man⁹ tua sup os tuū ne capiaris in vbo indisciplinato & p̄fundaris

Quintum punctū est

Requeras quis erit effect⁹ tue locutiōis. nā q̄dā ab iūcio vident̄ bona q̄ malū effectū h̄nt. Querere n̄ solū p̄cipiū dēs. s̄ et̄ finē et effectū requirere dēs. vñ P̄daphil⁹ dixit. P̄cipiū finē spectat p̄uidētia rez. Finis p̄cipiū h̄z oē dec⁹. Verbi p̄cipiū finē circūspice vbi. Et meli⁹ possis p̄meditare loqui. Sin autē & bñ q̄d dicere vel dubiū appareat vtz bonū effectū hituz sit an nō

a iij

filere dēs poti⁹ q̄ dicere. Nā dixit petr⁹ alphōsi⁹ qui fuit opim⁹
phūs. Si dicere metuas vñ p̄citeas. sp̄ ē meli⁹ nō q̄ sic. Sapiē
ti em̄ magis expedit tacere p̄ se q̄ loqui p̄tra se. qz paucos vl̄ ne
minē tacēdo mltos loquēdo circūuētos vidim⁹. Qd̄ pulchre
voluit q̄ ait. Nil tacuisse nocz nocz eē locutū. Verba ei sagittē
st̄ q̄ si filia facile dimittūt difficile r̄trahūt. q̄re dicitur sicut Euo
lat emissus x̄bū. h̄ vult Ar̄. dicēs. Qd̄ sel̄ dcm̄ ē apli⁹ resūi nō
p̄t. Ergo i dubijs meli⁹ ē tacere q̄ dicere sic ⁊ in sc̄is dubijs me
li⁹ ē nō facere q̄ facere. vñ Tulli⁹. Bñ p̄ceperūt qui vetāt agere
qd̄ dubites equū an iūq̄nū sit. Equitas ei p̄ se lucz. dubitatio at
fcatoēz p̄tinz iurie. ⁊ ali⁹ dixit. Si quid dubites ne fecer̄. Cer
te oē iudiciū qd̄ dubitatu⁹ fuerit fugito. Ad̄ intelligētiā ⁊ expōz
hui⁹ dcōis quis mltā notari possent. sz ista quicq̄ p̄cta sup̄ po
sita breuitatis causa tibi sufficiant

Dequit de quid loqueris.

Præcis notat̄ diligēt̄ q̄ agnit̄ sup̄ hac dcōe quis. scquit̄ vi
dere aliq̄ expōis cā sup̄ hac dcōe quid. ⁊ h̄z decē puncta.

Primum p̄ctū de quid loqueris est

Req̄rere debes in p̄mis vtz vez vl̄ flm. At̄ em̄ Iesus sy
diac. Ante om̄ia opa tua x̄bum vez p̄cedat te. ⁊ ante om̄nem
actum p̄silium stabile. Sup̄ om̄ia em̄ veritas est colenda que
sola deo homines p̄rimos facit cum ip̄e de⁹ veritas sit. ip̄omz h̄
testante cū dixit. Ego sum via veritas ⁊ vita. Si ergo loqui de
beas veritatem om̄i modo dicas Mendacio doloso penitus fu
gato. Unde p̄pheta dicit. Qd̄ iusti meditabit̄ sapientiam. ⁊ lin
gua eius loquetur iudiciū. id est veritatem vel sententiam ve
ram. Unde Salomon in ecclesiastico dicit. Potius diligend⁹
est fur. q̄ assiduus in mendacio. Et ali⁹ dixit. Acquiesce veri
tati siue a te p̄olate siue tibi oblate. Et etiā Cassiodorus. P̄el
sima consuetudo est desp̄icere veritatem puram. in qua nihil im
misceatur falsitatis. Nā vt idem ait. Bonū est verum si nō ali
quid ibi immisceatur aduersum. Idem intelligo etiam de sim
plici veritate. At̄ em̄ Seneca. Oratio ei⁹ qui veritati operam
dat. incōposita p̄ simplex esse debet. Ita ergo veritatem loqui d
bes vt dcm̄ tuū h̄eat p̄d⁹ iusiurādi. ⁊ nihil iēsit inter tuā simpli
cē assertōem ⁊ iusiurādum. Nam vt ait Seneca. Dcm̄ qd̄ iū

h3 sine iuramento potest ei quod iuramentum pondus vile est. Et ita
idem dicitur de forma honeste vite. nihil tua inest an affirmes an
iures. de religione et fide scias agi ubique de veritate tractatur.
Nā et si iuramento de non inuocatur. et inuocatur non sit testis tamen non
transcas veritatem. nec iusticie transilias legem. et si aliquando cogaris uti
mendacio. utere non ad falsitatem: sed ad veritatem custodiam. et si cōtingerit
fidelitatem mendacio redime non mentiris. sed potius excusaberis: quia
tibi honesta causa est. iustus autem secreta non potest tacere. lo
quenda loquitur. Atque illa pax est secreta tranquillitas. veritatem
puram dicas et simplicem. et deum roga ut verba mendaciorum a te faci
at. Nā et salomō rogauit deum dicens. Rogauit te domine ne deneges
mibi antequam moriar. vanitatem et verba mendaciorum fac a me. men
dicitatem et diuitias ne dederis mibi. ne impulsus egestate furer et
piure nomen dei mei. Et sicut non debes loqui nisi veritatem: ita nec
face. Dixit enim beatus Paulus in epistola secunda ad corinthios. Non enim possu
m aduersus veritatem loqui. sed pro veritate. et tale veritatem dicas
quod tibi credatur. Alioquin pro mendacio reputatur sicut e contrario. vicem
veri obtinet quod flos creditur. Et ideo dixi super dolosum mendacium peni
tens fugato. non enim est iudicandum mendacem qui dicit falsum quod putat verum.
Quia quantum in ipso est non fallit. sed ipse fallit. E contra mentis qui
dicit esse verum quod putat falsum nec est liber a mendacio quod ore nesciens ve
rum loquitur. scies autem veritatem mentis. Et beatus Augustinus dicit. Van
mens contraria verbis mendax est et pestifera. ut testatur Esopus. Om
ne genus pestis superat mens dissona verbis. quod quidem peste multum la
borat dignitatum cupidum. Quod predicare dicit Salustius. Ambitio mul
tos mortales falsas subire coegit. Aliud clausum in pectore. ali
ud in lingua promptum habere

Secundum punctum est

¶ Tu reqres quod dicere vis. ut sit utile grane et profitabile. aut
sit vanum et inane. Verba enim utilia et fructuosa et profitabilia sepe dicere
debemus inania vero penitus silere. Aut enim Seneca de fortuna ho
neste vite. Sermo quod tuus non sit inanis. sed aut pro solent. aut doce
at. aut precipiat. aut moneat. Unde beatus Paulus predicare scribit in
epistola ad Thimotheum et dicit pariformiter. Et vaniloquia euita.

Tercium punctum est.

¶ Reqras an dicas quod rationale sit. an irrationabile. Ratio

nabilia vba sunt sp̄ dicēda. Irrōnabilia hō sunt tacēda. Nam
qd̄ rōne caret non p̄t esse diuturnū qui em̄ rōem secū portat to
tū mūdum vincit. In scriptū est. Si vis vincē totum mun
dū te subijce rōni. Rōne em̄ muniēda est a dolescētia. ⁊ etiā dici
cōsuevit. Bene adhibita ratio cernit quid optimū sit. neglecta
vero multis implicatur errorib⁹.

¶ Quarto puncto

¶ Reqr̄as vtz dicas qd̄ asperz vel durz. aut quid molle dulce
suave. dulcia em̄ vba sunt p̄ferēda. Contraria hō tacēda: ⁊ pe
nit⁹ obmittenda. Dixit em̄ iesus sydrac. Tybie ⁊ psalteriū sua
uem faciūt melodīa. sup̄ vtrūq; autē lingua sua uis. Et itez idē
dixit. Verbum dulce multiplicat amicos ⁊ mitigat inimicos.
In ⁊ dici cōsuevit. Silua tenet leporē sapiētis lingua leporē.
Et Samp̄bil⁹. Excitat ⁊ nutrit facundia dulcis amorē. Mol
lia etiā vba ⁊ nō dura dicēda sunt. Alit em̄ Salomō. Dullis
sermo frangit iram. sermo q̄z dur⁹ suscitāt furorē. Hoc idem
Tullius p̄clare dicit. Nō facile dictu est quātope cōciliat ani
mos comitas. affabilitasq; sermonis

¶ Quinto puncto.

¶ Reqr̄as an dicas qd̄ pulchz ⁊ honestū an turpe l' malū. Nam
pulchra ⁊ honesta vba dicēda sunt turpib⁹ ⁊ mal' dimissis. Alit
em̄ br̄s Paul⁹ in eplā. prima ad Chorin. Nolite seduci corū
punct bonos mores colloq̄a mala. Et alibi idem dixit i eplā. ad
Ephē. Dis sermo mal⁹ de ore vno nō p̄cedat. Et itez in eadē
eplā subdit. Turpitudō aut stultiloquiū aut scurrilitas q̄ ad rē
non p̄tinet: nō nominet in vob̄ sicut decet scōs. Et seneca dixit
de formula honeste vite. A vobis q̄z turpib⁹ abstineto qz licētia
eorz imprudētiam nutrit. Et Salo. dixit. Nō assuet⁹ in vobis im
perij nō erudiet cūctis dieb⁹ vite sue s; semp̄ i grā sale sit p̄dit⁹
Alit em̄ br̄s Paul⁹ in eplā. ad Colossen. Sermo hō sp̄ in grā
sale sit cōdit⁹: vt sciatis quō oporteat vnicuiq; r̄ndere.

¶ Sexto puncto.

¶ Reqr̄as ne qd̄ dicas obscurz vel ambiguū. s; dicē debes clarz
et aptum. Dicit em̄ lex. Nihil in fest neget q̄s aut taceat an ob
scure r̄ndeat quātū ad hoc vt incertū dimittat inrogātē. Scri
ptū est em̄. Sancti⁹ est mutū esse quā qd̄ nemo itelligat dicere.

Hinc ē vt nemo sophisticē loq̄ debeat. Pmo em̄ sophistic⁹ obscur⁹ est ⁊ deceptor⁹. Aut em̄ iesus sydrac. q̄ sophisticē loquit̄ odibilis est ⁊ oī re defraudabit. Non em̄ data ē illi a deo gr̄a.

Septimo puncto.

Req̄ras ne qd̄ iniuriosum vl̄ ꝓtuneliosum dicas vel facias. Scriptū est em̄ Multis iniuriat̄ qui vni facit iniuriā. Tñ iesus sydrac d̄t. Vis iniurie ꝓximi ne memieris ⁊ nihil agas ī opib⁹ iniurie. Tñ cassiodorus. Iniuriā vni⁹ cōpago totā ꝓuertit. Et etiā paul⁹ in epla. ad colossēses ait. Qui em̄ iniuriā facit: accipi et qd̄ inique gessit. et Seneca ī epistol. Ab alio expecta qd̄ alteri feceris ⁊ h̄ in alio de q̄libet iniuria ⁊ cōtumelia ⁊ maxie de illa que fit sub similitōe boni. Aut em̄ Tulli⁹. Nulla maior aut capitalior est iuria q̄ eoz qui tūc cū maxie fallūt id agūt vt boni viri esse videant. Iniuria nanq; ⁊ cōtumelie tā pessime sunt vt nō solum cuiuslibet singulariter noceāt. s; ⁊ etiam ciuitatib⁹ ⁊ regnis q̄ ꝓpterea destructionē ⁊ minutionē patiantur. Nā vt ait iesus sydrac Regnū a gente in gētem trāssert̄ ꝓpter iniusticiās iniurias ꝓ cōtumelias. Et nō solū a dicēdo vel faciēdo alteri iniuriā. cohibere te debes atq; cessare. s; etiā alteri volētī dicere vl̄ faciē iniuriā obstare debes si cōmode potes. Aut em̄ Tulli⁹ in libro de officijs. primo. Duo sunt iniusticie genera vnū eoz qui īferūt iniuriā. alter eoz qui ab his quib⁹ infertur si ꝓnt nō ꝓpulsant iuriā. Est tm̄ vicium q̄ nō obstat iniuriātī si ꝓt: q̄ si parētes aut patriā aut amicos deserat. Si cōmode ꝓnt dixi quia eademū fieri posse dicunt. que ꝓmode fieri ꝓnt vt lex nostra dixit. Si autem ali⁹ tibi iniuriā dixerit. tacē debes. Nā vt ait Aug⁹ in libro. de summo bono. Gloriosius tacēda est iniuriam fugere q̄ respondendo superare.

Octauo puncto.

Req̄ras ne qd̄ irrisoriū dicas neq; de amico neq; de quolibet alio. Scriptū est em̄. Amico nec ioco ludē quidē liceat. Et itez. Bonus amic⁹ lesus graui⁹ irascit̄. inimic⁹ autem ꝓpter derisiones de se factas: tecū cito ad vba ꝓuenerit aut verbera. cuiuslibet autē irrisio de se facta displicet. Irrisio facit vt amor int̄ eos minuitur. Et scdm̄ regulā amoris Si amor minuit̄ cito deficit ⁊ raro cōualscit. Et certe ꝓpter derisiones factas cito diceret̄

tibi quod nolles audire. **N**am dixit Salo. Qui time manifestat vicia sua in tempore audiet crimina. Et marcial dixit. Derides alios non inderis ab ipsis. Et iterum idem. Si rides alium vel si rideris utrumque culpa est in aure prius turpe sequens. **R**equiras ne quod dolosum dicas neque sediciosum. Dixit enim propheta. Dispdat dominus uniuersa labia dolosa et linguam maliloquam. Et idem placere querit. Quid deus aut apponat ad linguam dolosam. Et respondet verbo terribili. Dabunt acute sagitte potentis dei cum carbonibus desolatorijs. Cauendum tibi est summe ne aliquid sediciosum dixeris. Nihil enim est perniciosius in ciuitate quam sedicio. Ubi sedicio: ibi ciuium diuisio. Sicut ut ait dominus. Omne regnum in se diuisum desolabitur. et domus supra domum cadet.

C Nono puncto.

Requiras ne quod superbum dicas. Nam dixit Salo. Ubi fuerit superbia ibi et contumelia. Ubi autem humilitas ibi sapientia simul cum gloria. Et Job. Si ascenderit usque ad celos superbia et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinum in fine predest. Et iesus sydrac dixit. Quod diuibile est coram deo et hominibus superbia et execrabilis omnis iniquitas: et iterum oburgatio et iniurie annullabunt substantiam et domum que nimis locuples est annullabit superbia. et ita clare patet quod superbia facit hominem odibilem apud omnes. et destruit omnia que possidet bona. quod multum egregie testatur quidam dicens Si tibi copia si sapientia formaque detur. Sola superbia destruit omnia si comiter. Denique requiras ne verbum ociosum dicas. Scriptum est namque de omni ocioso verbo reddituri sumus rationem. Sit itaque verbum tuum efficax non inane rationabile. dulce. suauis. molle et non durum. pulchrum et non turpe. vel malum et non obscurum. non ambiguum. non sophisticum. non iniuriosum nec seditiosum. non irrisorium nec dolosum. non superbum nec ociosum. Hoc denique tradit tibi preceptum generale quod omnia facta que pietate charitate et verecundiam nostram ledunt et ut generaliter dicam que contra bonos mores sunt. nec nos facere posse credendum est ut lex nostra dicit. ergo nec ea dicere debemus. Alit enim Socrates. Que facere turpe ea nec dicere honestum puto. honesta igitur sepe dicere debes non solum inter extraneos sed etiam inter tuos: nec enim inhonestis verbis inter suos uti debet. qui honestum inter alios esse desiderat. Cum in omni parte vite honestas prencessaria est Et certe licet sint infinita exempla super hoc verbo. quod ad eius expositionem

et intelligentiā dici possēt. s; hec ad p̄ns tibi mi fili dicta sufficiāt

Cui loquendum sit habet puncta septem.

Habito tractatu sup his duab⁹ dcōib⁹ quis ⁊ qd. Accedas ad tractādū sup hac dcōe cui. ⁊ sūt isti⁹ p̄sideratōis pūcta septē.

Primum punctum est

Cū loqui desideras. req̄ras cui loq̄ris ut ⁊ amico vel alteri. Amico loq̄ bñ ⁊ certe potes. qz nihil ē dulcius q̄ h̄c amicū cū quo tanq̄ cū teipso loq̄ris. Nō tñ talia loq̄ris de qb⁹ p̄alādis et publicādis timeas si inimic⁹ postea fiet. Aut eī Sene. i eplis. Sic loq̄ris cū amicis tanq̄ de⁹ audiat. ⁊ sic viuas cū hoib⁹ tanq̄ de⁹ videat. Et ali⁹. Sic habeas amicū ut nō timeas ip̄m fieri inimicū. Tñ petr⁹ alfonfus. p̄t̄ amicos nō p̄batos p̄nde tibi semel de inimicis ⁊ millesies de amicis: qz forsan amic⁹ qñq̄ fiet inimic⁹ Et sic leu⁹ poterit p̄quire damnum suū. Secretū ergo tuū de q̄ nō vis ut sciat vel nō potes h̄c p̄siliū quin reuelēt tibi soli habeas: nulliq̄ manifestes. Aut eī iesus sydrac. Amico ⁊ inimico noli enarrare sensum tuū. ⁊ si ē delictū tuū noli denudare Audiet em̄ te ⁊ respiciet te ⁊ q̄si defendēs pct̄m tuū subridet te Et ali⁹ ait. Qd̄ secretū esse vis nemi dicas. Et ali⁹. Tūc existimes ab vno posse celari secretū. Et ali⁹. Cōsiliū l' secretū tuū absconditum q̄si in carcē tuo reclusum ē Reuelātē nō te in carcē suo tenet ligatū. quare dixit. Qui p̄siliū suū retinet i corde sui iuris ē meli⁹ eligere. Nā tuti⁹ est tacē q̄ ut tacē ab alio iubearis Cōcordat seneca. Si tibi ip̄si nō impasti ut tacēs. q̄no ab alio si lentū queris. Si autē p̄siliū secretum h̄c volueris amicissimo fideli ⁊ p̄bato atq̄ secreto illud cōmittas. suadet em̄ Salomō. Multi pacifici sunt tibi ⁊ cōsiliari⁹ vnus de mille. Et cato. Cōsiliū arcanum tacito cōmitte sodali. Corpis auxiliū medico committe fideli. Inimico at̄ non multū loq̄ris nec secreta tua illi detegas. hoc pulchre docet q̄ ait. nec p̄fidatis secreta nec detegatis Cū qb⁹ egistis pugne discrimia tristis. ⁊ alibi idē dixit. Nulla fides hosti tibi sit q̄ talia nosti. Propt̄ et hostibil tibi sit p̄uasio vilis. Et h̄ dico tibi etiā si cū inimico i grām redieris. Scriptū est enā. Cum inimico tute nemo in gratiaz redit. vapor enim odij semper latet in pectore inimici. Tñ Seneca. Nunq̄ vbi dū fuit ignis deficit vapor q̄re idē ait. p̄ amico poti⁹ expedit oc

adi q̄ cum inimico viuē. **Uñ Salo.** Inimico antiquo ne credas in eternū. Et si hūilis vadat ⁊ curu⁹ non credas illi. cap⁹ em̄ est utilitate nō amicitia. reuertit̄ volūtate vt capiat fugien⁹ dō q̄ nō potuit p̄sequēdo. Et alibi idē v̄bū horribile d̄t. In ocul tuis illachrymabit inimic⁹. ⁊ si viderit tempus nō satiabit sanguine tuo. Et **Petr⁹ alfonfi⁹** dixit. Ne associes te inimicis tuis cū alios poteris repire socios. q̄ em̄ mala egeris notabunt: q̄ vero bona sūt denigrabūt cum oib⁹ deniq; caute loquēdum et faciēdum est. qz multi credunt amici: q̄ reuera sunt inimici. **Mā** oēs ignotos q̄si inimicos suspiciādos asserit. **Alit em̄.** **Mā** o egres dieris viā cum aliq̄ nisi prius eū cognoueris. ⁊ si quisq; in via tibi ignot⁹ se associauerit. iterq; tuū inuestigauerit dic te velle longius irē q̄ disposueris. Et si detulerit lanceā vade a dextris. si ensē vade a sinistris.

C Secundum punctum est

C Reqr̄as vtz insipiciēti an sapiēti loq̄ris. **Alit em̄ Salo.** in aurib⁹ insipiciētium nō loq̄ris. qz despiciēt doctrinā eloquij tui. Et itez. **Uñ** sapiens si cum stulto cōtenderit siue irascat. siue rideat nō inueniet requē. Et itez. **Mā** o recipit stult⁹ verba prudentie nisi ea dixeris que v̄lant in corde suo. Et **iesus hydrac.** Cum dormiētē loquitur. qui narrat stulto sapiam ⁊ in fine narrationis dicit quis est hic?

C Tercium punctum est

C Reqr̄as ne cui irrisore loq̄ris. **Scriptū est em̄.** Cū irrisore cōsortiū non habeas loq̄le ei⁹ assiduitatē q̄si toxica fugias. societas ei⁹ cui loq̄ris est alterna affabilitas. Et **Salomō.** **Moli** argue irrisorē ne te oderit. **Argue** sapientē. ⁊ diliget te. Et **Seneca** d̄t. Qui corripit irrisorem. ipse tibi iniuriā. qui arguit impium ipse sibi maculam querit.

C Quarto puncto

C Reqr̄as ne cū liguoso l' loq̄ci colloq̄ hēas neq; cū cynicis. i. latrātib⁹ ⁊ mordacib⁹ **Alit ei⁹ pphā** **Uñ** liguos⁹ nō diriget ī tra. **Diues⁹ sy.** Terribil' ē ī citate sua hō liguos⁹ ⁊ temerari⁹ v̄bo suo odibil' ē. ⁊ itez q̄ odit loq̄citātē extiguit maliciā. Et alibi idē d̄t. cū viro liguoso nō loq̄ris. ī ignē illi⁹ sternes lig. Et alibi idē ait. **Mā** ec cū fatuis p̄siliū hēas nō ei⁹ p̄nt dilige nisi illos q̄ cis pla

cent. Item cum cynicis nō multum loquaris. Ait em̄ Tullius.
Ratio cynicūz penitē abijciēda est. Cynos grece latine dicitur ca-
nis. Inde cynici dicuntur latrātes ut canes de quibus et similibus di-
cit dñs. Nolite p̄icere margaritas inter porcos

Quinto puncto.

Requeras ne cum maliuolis multum ptendas. Ait em̄ Augusti-
nus. Sicut ignis quō magis ligna susceperit sp̄ in maiore flā-
mam erigit. ita malus homo quō magis rōem audierit sp̄ in mali-
ciā excitabit. vñ Salo. In maliuolā aīam nō intrat sapiētia. q̄
re Cato dicit Contra v̄bosos noli ptendere verbis Sermo dat
cunctis animi sapiētia paucis

Sexto puncto.

Requeras ne de secretis cum ebrioso vel muliere mala loquaris Di-
cit em̄ Salo. Nullū secretum est vbi regnat ebrietas. Et ali-
quid dicit Garrulitas mulierum id solum nouit celare quod nescit.

Septimo puncto

Denique requeras quibus audientibus aliquid loquaris. Scri-
ptum est em̄. Prospice te circum si vis p̄ferre sinistz. Ne liceat
forsan quod maledicat idē. Et certe multa exēpla ad expōnēz intel-
ligentiā huius dictōis cui poni possent. sed ista in presenti tibi cha-
rissime fili sufficiant.

Cur loquendum sit requirendum est. et sunt quinque
seruanda

Nunc accedam ad expōem huius aduerbiij (cur) Et certe istud
cur cām requirit. Requeras ergo tui dē cām. Nā sicut in factis et
faciēdis cā est requēda dicēte seneca. Cuiusq; scī cām requere et cū
inicia ueris erit cogitab. Ita q̄q; in dēis cā ē requēda. Et sicut
sine cā nil agit nec iracūda fortunē casib; ip̄ticabit ut Cassi. dixit
Ita sine cā nil dicere dēs. Et sic i quilibz re p̄posita quādruplx cā re-
perit efficiēs matīal formalis atq; finalis. Ita et in dēis uris q̄
druplx cā q̄q; reperit. Cā matīal ptinet sub quod formal sub quo
Cā efficiēs sub quod. Sz in p̄nti loqm̄ur de cā finali. quā cām q̄ri-
m; p̄cur. Cā igr final tui dēi sit aut p̄ dei fuicio aut p̄ huāno cō-
modo aut p̄ utroq; aut forte p̄ amico. aut p̄ oib; p̄dcis. Ido
dei seruicio ut faciūt p̄dicatores seculares et sp̄uales. Ido hu-

b i

mano cōmodo vt causidici ⁊ alij oratores. Nam fm bt m̄ Au-
gustinū. licet aduocato vendere iustā aduocatōnem. ⁊ iurispito
vendere iustum consiliū. Et hic quādo dicitis vba p humano
modo. Req̄ras quid sit cōmodum ⁊ q̄le debet em̄ esse pulchrū
nō turpe qz fm leges. Turpia lucra sunt ab homibus ppullan-
da. quare Seneca dicit. Turpelucrum vl' dispendium fugito.
Et alius valde preclare ait. Lucrum cum mala fama damnū
est appellandū. Et alibi scriptum est. Nallem p̄didisse q̄s turpi-
ter accepisse. Debet etiā esse cōmodum moderatum. cōponit̄ em̄
cōmodum ex cum ⁊ modo. Nam vt ait cassiodor⁹. Si cōmodū
mensurā excesserit vim sui nomis nō habebit. Debet etiā esse na-
turale ⁊ quasi cōmune. id est cū modo nostro ⁊ alieno. Ait ei
lex nature. Equum est neminem cū alteri iactura fieri locupleti-
orem. Quod Tulli⁹ magnifice dicit. Neq̄ tior neq̄ dolor neq̄
mors neq̄ aliud quod extrisecus accidere possit. tam est contra
naturam q̄ ex aliorum icommodo suum augere commodum ⁊
maxime de exiguitate mendici. Ait em̄ cassiodorus. Ultra om-
nes crudelitates est diuitē velle fieri de exiguitate mendici. Pro
vtroq̄ aut̄ id est pro dei seruiicio ⁊ humano modo dicūt vba sa-
cerdotes ⁊ clerici seculares p̄cipalr p̄ dei seruitō. sc̄dario p̄ suo
modo. Viuere em̄ debent de altari vt decreta clamant. Et et⁹
Paulus in epla p̄io ad Cor. dr. Qui altari seruiūt cū altari
p̄cipant. Ita ⁊ dñs ordinauit his q̄ euangelium denūciant. de
euāgelio viuere debent. Quidam tamē clerici cām cōuertūt qz
p̄cipalr faciūt ⁊ ducunt verba p̄ humano cōmodo ⁊ p̄ boīs p̄-
bendis. ⁊ sc̄dario p̄ dei seruitio qd̄ facere non debent. Causa
vero dicēdi p̄ amico temonere debet dum tamē verba sint ius-
ta ⁊ honesta. Lex em̄ amicitie fm Tullium (hec est) vt non ro-
gem⁹ res turpes. nec faciamus rogati. nō em̄ p̄ amico facere vl'
dicerere debes qd̄ ad peccatū p̄tinet. Nā fm regulā iur⁹ nō ē ex-
cusatō p̄cti si amici cām peccauer⁹. Amici ei⁹ crimina si feras fac⁹ tua.
Et qd̄ pl⁹ ē bis peccat q̄ p̄ctō obsequiū accōmodat crimē sibi pa-
rat q̄ nocētē adiuvat. nā soci⁹ sit culpe q̄ nocētē adiuvat ⁊ max-
ime in re turpi duplx ē peccatū. Ait ei⁹ sene. In turpore peccare
bis ē delinq̄re. Inopez nō amicū defendere dēs vt ver⁹ defen-
sor dicaris. Ait ei⁹ cassiodor⁹. Ille pprie defensor ē dicēdo q̄ defen-
dit inopē. p̄ om̄ib⁹ nō p̄dictis libēt⁹ vba fundas vtilia. vide

licet p̄ dei seruitio ⁊ huāno p̄ modo ⁊ amici utilitate Et lez mlt̄a
exēpla ad expōnem hui⁹ aduerbij. Cur dici valeat hec breuitas
causa tibi sufficiat.

Quomodo loquendum fit sunt quinqz mo di seruandi

¶ Præcis audit⁹ ⁊ itellcis sup̄ h̄ aduerbio cur expōem ⁊ intel
lectū audias hui⁹ dōis. quō. Et certe istd̄ quō formā ⁊ moduz
requirit. ḡ cū loqr̄is modū dicēdi requires. Nam sicut in rebus
mod⁹ ē seruād⁹ de q̄ dici p̄suevit. Quib⁹ adde modū mod⁹ ē pulch
erria x̄t⁹. vltra ei modū ⁊ citra modū nihil ē em̄ qd̄ multū de
gāter ⁊ p̄dare d̄t horati⁹ Est mod⁹ i reb⁹ st⁹ certi deniqz fines. q̄s
vltra citraqz neq̄t p̄sistere rem̄ Et ita in dōis si modus omittat̄
nihil laudabile poterit inuiciri. Aut ei cassio dōr⁹ Mod⁹ vbiqz lau
dād⁹ ē. Mod⁹ itaqz tu⁹ sit q̄ntuplx. vizi p̄nūciatōe in velocitate
in tarditate. i q̄titate ⁊ i q̄litate ¶ Vidēdū ē ḡ qd̄ sit p̄nūciatō
p̄nūciatio ē v̄boz dignitas reb⁹ ⁊ sc̄sib⁹ accōmodata ⁊ cor
porū moderatio. Nec ei int̄m excellit vt fm̄ siniam marci tullij q̄
in docta orō laudē p̄seq̄t si optie ferat̄. Et q̄s expolita sit si inde
ceter dicat̄ p̄tēptū irrisionēqz mereat̄ In p̄nūciatōe itaqz pri
mū exercei d̄z vocē ⁊ sp̄s moderatio. corporis ⁊ ligue mor⁹. vi
cia q̄s si q̄ sint oris. diligēti cura emēdāda st⁹ nec v̄ba sint inflata
vt alleuata v̄l in faucib⁹ frēdētia. nec vocē imanitate re sonātia.
nō aspa frendētib⁹ v̄l hyātib⁹ labijs plata. S̄z p̄siliū ⁊ eq̄li vel
leuē ⁊ clare p̄nūciata vt suis q̄qz matie son⁹ enūciēnt. ⁊ vnūq̄d
qz v̄bū legitio accētū decoret. nec imoderato clamore vocifere
tur nec ostētatōis cā frāgat̄ orō. v̄z p̄locis reb⁹ causis ⁊ t̄pib⁹
dispensanda ē. Nam aliq̄ simplicitate narrāda sunt aliq̄ auctori
tate suadēda. Alia cū indignatōe deprimēda. alia mi seratōe fle
ctēda. Ita vt vox ⁊ orō sp̄ sue cā pueniant. Sequitur ergo vt q̄
leta sunt leto vultu p̄nūciabūt q̄ tristia tristi vultu. q̄ crudelia
minaci vultu dicēda st⁹. qd̄ p̄dare docet horati⁹ dicēs. Tristia
mestū Vultū v̄ba decēt iratū plena minax Ludētē lasciuā.
seuēz seria dca ¶ Obseruādū est etiā vt sit rcā facies. ne labia d̄
torq̄ant̄. nec magn⁹ byat⁹. nec supin⁹. i. sup̄silius vult⁹ nec deiec
ti in terrā oculi ⁊ inclinata ceruix. nec eleuata aut depressa sup̄ci
lia. qz nihil potest placere quod nō deceat. Et fm̄ Tullm̄. Cap
pnt art⁹ ē dicere qd̄ deceat. labia labere v̄l mordere est deforme

b ij

cum etiam in dicendis verbis modis esse debeat. ore non magis
q̄ labijs loquendum est. dicenda quoq; sunt submissa leuiter.
matura grauitate inflexa moderate. Cum magna dicim⁹ grauit
pferenda sunt. cum etiam parua dicim⁹ humiliter cū mediocria
temperate. nam etiam in paruis causis nihil grāde nihil subli
me dicendum est. sed leui ac pedestri more loquendū est. In cau
sis vero maiorib⁹ vbi de deo vel hoim salute referim⁹. plus ma
nificētię et fulgoris est exhibendum. In cōpatis vero causis v
bi nihil agitur nisi vt auditorē delectet moderate dicendum est
Sed notādū est q̄ quis de magnis rebus quisq; dicat nō tamē
semp magnifice dicere debet. Nam autor ē. Seneca de formula
boneste vite lauda pce vitupera parci⁹. Similiter rep̄bēda
nimia laudatio. sicut imoderata vituperatio. illa em̄ adulatōe
hec malignitate suspecta ē. In p̄sentio at̄ sui aliquis laudari nō
debet. Scriptum est em̄. Laudare p̄ntem nec ledere decet absen
tem. In velocitate et tarditate sibi modū req̄ras. verūt̄ aliud
in dicēdo est q̄ in faciendo nō em̄ debes cē velox ad loquendū
sed tard⁹ cū moderamie p̄petēti. Alii em̄ beat⁹ Jacob⁹ in episto
la sua. Esto velox ad audiendum. tardus vero ad loquendū et
tardus ad iram. Dicit. Salomon. Uidisti hominem velocem
ad loquendum stulticia speranda est magis q̄ illius correctio.
Et cassiodorus. hec est regalis proculdubio virt⁹ tardi⁹ in v̄ba
p̄rumpere et celerius necessaria sentire. Similiter in iudicando
tardus esse debes. Scriptum est em̄. Primum iudicem existi
mo. qui cito intelligit et tarde iudicat. Inde etiam dici consuevit
Ad penitendum p̄perat qui cito iudicat. Cōpetens em̄ mora i
talibus nō est exprobranda. Unde quidam. Mora ois odiosa
sed facit sapientē. Pariformiter in consilijs requiras tarditatē
et nō velocitatem aut festinantiam. In deliberando em̄ vtilis
mora est tutissima. Scriptus est em̄ de consilijs q̄ diu tractaue
ris id puta rectissimum. velox em̄ consilium sequitur penitētia
et iterum tria sunt contraria consilio festinātia tra et cupiditas
In faciēdo aut̄ post deliberatōez velocitatez exercere d̄z. Dicit
em̄ Seneca i eplis. Min⁹ dicitō q̄ facias et diu deliberato cito
facito celeritas ei b̄nificiū gratū facit. Hoc pulchre d̄t Salustī⁹
priusq; incipias p̄ulto et vbi p̄sulueris mature. scō op⁹ ē. Et Sa
lo. Uidisti hoiez velocē in oī ope suo. corā regib⁹ stabit nec erit

inter ignobiles. Et ier^o sydrac d^r. In oib⁹ opib⁹ tuis velox esto
z ois ifirmitas nō occurrit. Nō tantā tāta velocitatē exerceas
q̄ opis pfectionē impediāt. In quantitate insup modū reqras
nō multa dicēdo. nā in multiloqō nō deest pctm. Et Salo. i ec
cle. di. Multas curas sequuntur somnia z i multis pmonib⁹ inue
niē stulticia. Et alibi idē. In oi tpe bono erit abundātia. vbi at
sunt vba plurima ibi frequēter egestas. Et seneca d^r. Nihil eq̄
pderit nisi quiescē. Et cū alijs loq̄ mīma secū multa. modcrate
tū loqui z tacē debes. Dicit em̄ pamphil⁹. nec nimmū taceas nec
vba supflua dicas. Audias ergo plurima respōdeas vba pauca.
Nā vt ait Socrates. In oib⁹ placere poteris si gesseris optia
et locut⁹ fueris pauca. In q̄litate deniq; loquēdi modū reqras
scz dicēdo bene. Scriptū est em̄. Principiū amicicie ē bene loq̄.
male dicē vero est exordiū inimiciāz. dicēda igit̄ sunt vba leta
honestā lucida. simplicia. cōposita plano ore. vultu quieto. facie
cōposita. sine imoderato cachinno. clamore nullo pferēda. De
quib⁹ Salo. d^r. Fau⁹ mellis vba cōposita dulcedo aie z sanitas
ossium. z hec ad expositionē z intelligētiā hui⁹ dictionis quo
modo dicta sufficiant.

Quando loquendum et dicendum sit. et quo ordine.

Uperest deniq; videre de itelligētia z expōne hui⁹ aduer
biij q̄n certe istud q̄n temp⁹ requirit. Req̄rit ergo diligent⁹
temp⁹ dicendi simul z ordinē. Aut em̄ ier^o sydrac. Nō sapiens
tacebit vsq; ad temp⁹. Lasciu⁹ autē z imprudēs nō obseruabit
temp⁹. Seruādo ergo tēp⁹. scq̄ris vbi. Salo. dicētis. Temp⁹
dicēdi. tps tacēdi. Magna em̄ res est vocis z silētij tēperamen
tū. Vñ Sene. d^r. Serua itaq; silentiū donec loq̄ tibi fuerit ne
cessariū. z nō solum tuū silentiū serua: sz etiā alioz silentiū ex
pecta. Expectare ergo debes dicēdi tps donec tibi pbeat auditū
Aut em̄ ier^o sydrac. vbi nō est audit⁹ nō effundas sermonē. z i
portune noli extolli in sapia tua. Importuna em̄ est narratio
tua q̄n tibi non pbeat audit⁹. z est q̄si musica in luctū importuna
narratio. Et q̄ narrat vbi nō attēdenti q̄si qui excitat dormiē
sc̄a a graui somno. z nō solū in dicēdo alijs: sz etiā in rñdendo tē
pus expectare debes. Nā scriptū est. Ne pperes rñdē donec sū

nis fuerit interrogatōis. Nā vt ait Salo. Qui prius rādet añ
q̄ audiat stultū se esse dēmonstrat ⁊ p̄fusioē dignū. Silt q̄ prius
loquit q̄ discat ad cōtemptum ⁊ irrisiōē p̄crat. Nā ielus sy
diac dicit. Nā iudiciū para iusticiā. Et anteq̄ loq̄ris disce singlā.
Ergo suo loco ⁊ tpe dicēda sunt p̄postero ordie penitē obmissio
Nā si de p̄dicatōe loqui desideras tpe cōgruo. p̄ hystoriā di
cas q̄ docet rem gestā. P̄doctea hō allegoriā que docet mysticuz
sensum ad eccliam militatē p̄tinentē. Tercio hō tropologiaz
que ē ad informatiōē bonoz mox. Si hō de eplis tractes pri
mo loco pone salutationē. sc̄dō exordiū. tercio narrationē. quar
to petitionē. ⁊ quinto p̄clūsiōē. Si at de cōcionādo in ambacia
tis faciēdis studeas. P̄mo loco ⁊ tpe salutationē dicas. Sc̄dō
vero cōmendationē tam illoz ad q̄s ambaciata dirigūt q̄ socio
rum tecū ambaciata portātium siue narrationē et q̄d tibi ipo
sitū fuerit. Tercio facies exhortationem dicēdo suasoria h̄ba ad
cōsequēdum id q̄d postulat. Quarto i omni postulatōe allegā
do modū q̄d id quo postulat fieri valeat. Quinto idices exēpla
de reb⁹ in similib⁹ negocijs factis ⁊ obseruatis. Sexto deniq̄ al
signabis sufficiētē rōnem ad p̄dicta oīa. Et h̄ facias ad exem
plū Gabriel archāgeli q̄ cum missus esset a deo ad btām h̄ginez
Mariā. P̄mo posuit salutationē dicens. Aue gr̄a plena dñs
recū: bñdicta tu in mulierib⁹. Sc̄dō cōfortationē siue excitatio
nē de deo. ne timeas maria Quā exhortationē preposuit archā
gel⁹ denūciationi. Et ideo qz btā Maria turbata fuerat in salu
tatione archāgeli. Tercio hō posuit annūciationē dicēs. Ecce
cōcipies in utero ⁊ paries filiū zc. Quarto posuit modi exp̄ssi
onē. cum dixit. Sp̄s sc̄s supueniet in te: ⁊ h̄t⁹ altissimi obū
brabit tibi. Quinto posuit exēplum cū dixit. Ecce elizabeth cog
ta tua pepit filium in senectute sua. Sexto assignuit sufficiētē
rationē ad p̄dicta cū dixit. qz non erit ipossibile apud deū omne
verbū. Si autē delegib⁹ ⁊ decretis tractare volueris primo tē
pore ⁊ loco lrām ponas. sc̄dō casum. tercio littere expositionez.
quarto silia. quinto cōtraria. sexto solutiōes. Et sic de qualibet
sc̄ia que ad eā p̄tineāt sc̄dōm presens prius ⁊ posteri⁹ sunt dicēda
¶ Hec deniq̄ exēpla sup hoc ad uerbio quādo tibi ad presens
dicta sufficiāt. Tu autem ex igenio tibi a deo p̄stito multa sup
hoc ⁊ sup quolibet h̄bo hui⁹ versiculi. Quis quid zc. pro tue vo

lūtat̄is arbitrio poteris cogitare. nam sicut ab abecedario scri-
pture omnes volūntur. Ita sup hoc dicto versiculo quicqd dici
vel taceri debet fere posset inflecti. **H**āc igit̄ doctrinam sup lo-
quēdo vel tacēdo breuiter cōphensam tibi: ⁊ alijs tuis fratri-
bus litteratis scribere curauī. q̄z vita litteratoꝝ poti⁹ in loquen-
do vel in dicēdo quam ī faciendo cōsistit. Seneca hoc testāte qui
ait. Culpa est mīme cōueniens litterato viro occupatio exercē-
di laceratos ⁊ dilacerandi x̄tutem. Si autē etiam sup faciendo
volueris habere doctrinā detrahaf de hoc versiculo istud x̄bum
dicas. ⁊ in loco illi⁹ ponas hoc x̄bum facias **U**n̄ dicatur. Quis
quid. cur. facias. cui. quomodo. quādo. requiras. Et ita fere om-
nia que dicta sunt supra. ⁊ multa alia poterunt ad verbum faci-
as aptari vtiliter. **H**is deniq; auditis circa predicta exercita-
tione intentissima ⁊ frequēti vsu teipsum exerceas. Nam exer-
citatio ingenium ⁊ naturam sepe vincit. ⁊ vsus oīm magistro-
rum precepta superat. vt valeas doctrinam dicēdi ac faciēdi in
promptu habere. deum insup exora qui mihi donauit p̄dicta tibi
narrare vt ad eterna gaudia nos faciat puenire **ADETA**

E Finis liber de doctrina loquendi et ta-
cendi ab Albertano cauidico brixienfi. ad
instructionem suorum filiorum compo-
tus. Impressus Dauentrie In platea
episcopi. Anno domi. M. cccc. xci. Diei
maie prima Junij

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

